

ח ל פ פ

HUSVÉTI

ח ל פ פ

CZUKOR.

A közeledő husvéti ünnepekre ajánljuk a pápai és hunfalvi rabbinusok ellenőrzése mellett készült **husvéti gyártmányainkat**, mint **koczka- és liszt-czukrot** ládákban és dobozokban, **pilé czukrot** zsákokban, valamint **süvegczukrot**.

Selypi czukorgyár részvény-társaság

Központi iroda:

Budapest, VI., Andrassy-ut 8. szám.

Nyomatott ELEK LIPÓT könyvnyomdájában Budapest, VII., Kertész-utca 20.

ZSIDÓ HIRADÓ

ORTHODOX ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HAVI FOLYÓIRAT

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Podmaniczky-utca 4. szám
hová minden közlemény intézendő.

Kéziratok vissza nem adatnak.

Szerkeszti:
VIADOR.

Előfizetési feltételek:
Egész évre 8 korona
Félévre 4 korona

Peszach.

Hitfelekezetünk vallásos ünnepei között nem találunk egyet sem, mely történeti jelentőségénél, az ahhoz fűződő nagy történeti háttérnél fogva az egész emberiségre szóló oly nagy fontossággal bír, mint a Peszach-ünnep, melynek küszöbén most állunk. A Peszach-ünnep nemcsak azt juttatja emlékezetünkbe, hogy őseink a rabszolgaságból kiszabadulva, saját nemzeti életük kezdő éveikhez jutottak, nemcsak arra hívja fel figyelmünket, hogy elleneink akkor mekkora mérvben érezték Isten sujtó kezét, nemcsak azt mondja el, hogy őseink mennyi lealázásnak, kínzásnak és mily vak, őrzőgő dühnek voltak kitéve évezredek előtt a Pháraók országában, mindezek szigorúan nemzeti emlékek, saját történetünk nagy phasisai.

De van ezen ünnepnek általános jelentősége is, mert az egyiptomi kivonulás volt az igazságnak fényes győzelme az ármánykodó önkény ellen; az ó-kor sötét korszakában, midőn a kényuralom volt a népek általános kormányformája, az egyiptomi kivonulás fényes szikraként tűnik fel a gondolkodó ember előtt, mely a sötétséget az igazság vakító fényével áthatja; és ha a szikra nem is gyújt mindjárt oly lángot, melynek világossága az egész emberiséget azonnal áthatja, nem nyújt nyomban oly messze terjedő meleget, mely a föld összes népeinél érezhető, de a szikra meg volt, mely lassan, de biztosan terjedt, s mely talán csak beláthatatlan idő múlva az egész földet lánggra lobbantotta.

A Peszach volt az emberi jogok elismerésének kezdeményezése, szemben a kasztszelle-

mel és a rabszolgaság intézményével. Ha a francziák a nagy forradalmat ünneplik, mert az döntötte romba a középkor feudális bilincseit s ősi jogába visszahelyezte az embert, mint társadalmi lényt, sokkal több okunk van nekünk zsidóknak büszkélkedni avval, hogy az emberi jogokat a mi vallásunk teremtette s uralomra juttatta oly időben, midőn más jogot nem ismertek, mint a hatalmasak önkényét, oly országban, melyben a kasztrendszer legpraegnansabb kifejezésre jutott. Egy Galilei, egy Columbus, Franklin, Watt, Edison felfedezései semmivé törpülnek jelentőségükre nézve vallásunk azon egy főelve mellett, hogy „az ember csak Isten szolgálója lehet, nem pedig más emberi lényé, mely Istennel szemben szolgálhat egyéb nem lehet.“ Ime az emberi „egyenlőség, szabadság s testvériség“ sokat hangoztatott nagy elveinek kifejezése 3000 évvel ezelőtt. A felebaráti szeretet vallásunkban nem elv, hanem vallásbeli parancs oly időben, midőn az ezen elvet a maga számára reklamáló kereszténységnek még hire sem volt.

A Peszach azon történeti igazságnak kifejezése, hogy a gonosz és a jó közötti örök időközön át tartó harcban a győzelem végre a „jó“ javára dől. Bármily csapások érik az ártatlanságot, akárhányszor üli meg a gonoszság pillanatnyi sikereinek orgiáit s ha az ember kételkedő elméje akárhányszor hajlandó a száraz történeti tények felületes bírálata alapján a nagy világtrendező hatalom lételetét kétségbe vonni, a Peszach-ünnep megtanítja arra, hogy a gonoszság győzelme ephemer, hogy annak állandó örökké tartó sikerei nincsenek s nem is lehetnek, mert ha későre bár, de végre mégis az

igazság legyőzi a hazugságot, a jó a rosszat, az ártatlanság az ármányt.

Vajjon megvalósítva látjuk-e már mindazon lélekemelő, magasztos eszméket, melyeket a Peszach eredményezett? Bármennyire kérkedik a modern civilizáció humanitárius sikereivel, bármennyire hangoztassák is az emberiség haladását a liberális terén, a fenti kérdésre, fájdalom, nem-mel kell felelnünk. Hiszen a nagy kulturális harcban odajutottunk, hogy az emberek nagy része azt sem tudja, mi a liberális, a szabadság, az emberszeretet követelménye; odajutottunk, hogy az egyik reakciónak nyilvánítja azt, amit a másik a liberális zászalja alatt követel, hogy az egyik vészhozónak nyilvánítja azon szabadságot, melyért a másik életét és vért feláldozni kész, hogy az egyik az egyenlőséget az emberiség összes bajait orvosló panaceának tekinti, míg a másik attól félti az emberiség békéjét! Nagyon messze vagyunk tehát attól, hogy a Peszachban rejő nagy emberi eszmék minden tekintetben megvalósuljanak, de mindenesetre azt látjuk, hogy eme eszmék, dacára az évezredek ellenük folytatott küzdelmeknek nemcsak hogy létükben sikerrel meg nem támadtattak, de mindinkább tért hódítanak és kétségtelen, hogy eljön az az idő, midőn teljes lesz diadaluk . . . és ez lesz a mi kárpótlásunk a hosszú szenvedésért és méltatlan bánatolomért!

Dr. —n. —r.

A királyi hatalom és annak jelvényei a zsidó államban.

A felkenés.

A régi zsidó királyokat, uralkodásuk megkezdése előtt, külön ezen célra készült olajjal kenték fel. A felkenés Isten nevében történt. Ezt a felszentelést, melyet a többi népek koronázásnak hívnak, az izraeliták felkenésnek nevezték.

Az Irás a következőket mondja róla: Sámuel elővéve az olajos korsót, a fejére önté, (t. i. Saul királyéra) megcsókolta és így szólt: Lásd, az Ur fejedelemmé kent fel az ő tulajdona felett. (I. Samuel. 10, 1.) Azért az Ur, a te Istened jobban felkent téged, mint a te társaidat (Zs. 45. 8). Salamont Isten nevében fejedelemmé

kenték. A királyt ezért általánosságban a király felkentének nevezték. (I. Sam. 24. 7, 11; 26. 9. 11, 16, 23.) (II. Sam. 1. 14, 16; 16, 25.) Igazi loyaltásról és a király iránti odaadásról tanuskodnak a következő feljegyzés és költői szavak: A mi életlehetetünk az Urnak felkentje. (Jer. 4. 20); vagy, hogy Izrael világa ki ne aludjék (II. Samuel. 21. 17.) . . . igen Isten csak felkentjének nevezi a királyt. (Zsolt. 105, 15.)

És nem csak a zsidó, de a többi népek királyait is az Ur felkentjének nevezték a próféták. (Jes. 45. 1.)

Az első forrás, mely a felkenést szent aktusnak, isteni szentségnek tünteti fel, a következő: És Ahron és fiait kend fel, és szenteljed meg őket, hogy papjaim legyenek. (Exod. 30, 30.) És Izrael fiaihoz így beszélj: És szent olaj legyen ez nekem a ti nemzedékeitek számára (Ibid. 31).

Ez az olaj különösen szent volt és készítése is csodálatos módon történt. (Babil. Talm. Krithot 56). Az olajnak a bibliai felfogás szerint különben is fontos jelentősége van. Így a szentélyben az olaj nélkülözhetetlen. Ugy a pusztai sátorban, mint a Jeruzsalmi templomban is örök mécsesnek kellett égni. Az isteni tanok és a szent parancsolatok gyakran hasonlítatnak az olajhoz, melynek szintén világosságot kölcsönző ereje van. Midőn Jatham elmés rejtélyekben a zsidó népek tudtára akarta adni sorsát így kezdé beszédét: Egyszer a fák elindultak, hogy maguk felett királyt kenjenek fel és így szóltak az olajfához: Légy a mi királyunk! De az olajfa így felelt: Hagyjam el zsiradékomat, melylyel Istent és embert tisztelnék és menjenek, hogy fák felett ringhassak? (Birák. 9. 8-9) stb.

Ez a kép eléggé bizonyítja, hogy az olajfát valamennyi növény fölébe helyezték.

Midőn Mózes, Ahron fejére önté a szent olajat, megijedt és ezen sóhajtással esett hátra: „Vajha ne szentségteleníteném meg az olajat!“ Erre ily hangot hallott: Valamint Hermon harmatja jótékonyan hat Zion hegyein, úgy hasson olajod is. (Lewit Rabba 3.)

Az olaj, jegyzi meg egy másik bölcs, nem jelent mást, mint az Isteni tant és olaj nemes, jó tetteket is jelent, a mint irva vagy: Kedvesen illatoznak kenőcseid, kiontott olajhoz hasonlatos a te neved. (Éneke 1. 3.)

Valamint az olaj világosságot hozott a világnak, úgy vitte Izrael a vallás fényét a világba, a mint irva vagy: Népek járnak a te világosságodban és királyok ragyogásod fényében. Valamint az olaj valamennyi folyadék között a legfenségesebb és legnemesebb, úgy szánt

Isten Izraelnek is magas fokot a nemzetek között (Énekek-éneke. Rab. 6. 8.)

Rabbi Jehuda tanítja: A szent olaj, melyet Mózes a pusztában készített, kezdettől fogva végig sok csodával vala kitüntetve, mert vele kenettek fel a főpapok, a szentély és a királyok. (Krieth. 5, 6.) Tudd meg, fűzi ehhez Majmuni, hogy ily szent olaj soha máskor nem készítettett és ne is készítsék más azon kívül, a mit Mózes készített, mivel a szent Irásban irva vagy: Ez örök időkre legyen nekem szánva! A csoda tehát az vala, hogy ámbár csak 12 log-nyi volt ez olajból, mégis megszentelték vele a szentélyt, ennek összes eszközeit, Áhront és fiait és a királyokat. (Majm. Mischna Comment. Krieth.-hoz.)

A mennyiben a felkenés a szent olajjal történt, a király fejét mintegy a papi megszentelés és vallásosság fénye övezte körül. Jelezte ez aktus, hogy a király minden gondolatának, törekvésének felfelé, az isteni felé kell irányulnia, hogy anyagi és erkölcsi erőit az Ur szolgálatának kell szentelnie. Ez aktus által a pusztán politikai hatalom légköréből a szentség sférába emelkedett. Ezt jelezik az Irás szavai is: És az Ur szelleme szállotta meg Dávidot azon naptól kezdve és későbbre is. (I. Sam. 16, 13.) Felkentem királyomat Zionon, szent hegyemen. (B. 2. 6.) Ime az Ur felkent téged, fejedelemmé kent az ő öröksége fölött. (I. Sam. 10, 1.)

A királyi személy e megszenteléséből következett annak érinthetlensége is, a mint hogy Dávid a barlangban, midőn az őt üldöző Sault bántani akarták, e csodálatos szavakat mondotta: Az örökkévaló távol tartsa tőlem, hogy ilyent tegyek uramnak, az Örökkévaló felkentjének, hogy kinyujtsam ellene kezemet, mert ő az Örökkévaló felkentje. (I. Sam. 24, 7.)

Minthogy a felkenés megszentelést involvált, a zsidó királyság különös, szent szignaturát nyert.

A felkenés ceremóniája a következő volt: A megválasztott vagy más módon elismert királyt a birodalom legelőbbselőkinek jelenlétében és katonaság kísérete mellett a város előtti nyilvános térre, később a templomba vezették, a hol a főpap, vagy a próféták és a vének, egyetértésük nyilvánításul felkenték. E ceremónia azokban csak a következő esetekben volt szükséges: 1. Ha valamely király kormányra jutásakor új dinasztíát alapított, mint Saul és Dávid; 2. Ha a királyi családban több trónkövetelő volt, a kik versengtek a hatalomért, mint Salamon és Joas.

Néhány példát idézzünk: Próféta kente fel Sault, még pedig Samuel, először a nép e töredéke előtt

Mizpahban, később hivatalosan, az egész nép jelenlétében Gilgalban.

Dávidot először Samuel kente fel, azután felkenték a vének. Jehut és Hazaelt, Aram királyát Elijahu próféta kente fel, (I. Királyok 19. 16.) Salamont atyja intézkedésre Náthán próféta és Zadok főpap az egész nép jelenlétében kente fel. (I. Kir. 134.)

Különös ünnepélyes módon kente fel Joast Jehojada főpap: „És maga elé léptette a királyt, a fejére tette a koronát, átadta a törvénynek, felkente, a nép tapsolt kezével és így kiáltott: Éljen a király! (II. Kir. 11. 12.)

A talmud is nagy fontosságot tulajdonít a felkenésnek és a király felkenését ugyan olyan jelentőségűnek mondja, mint a főpapét.

A királyokat csak folyam mellett szabad felkenni, az irás szavai szerint: „És Gibonhoz vezették őt“ (Salamont) (Kir. 1. 38), a folyam mellett, hogy kormányzásuk a messzeségbe huzódjék, mint a folyam, mely a királyi uralom tartamának szimbóluma. Különösen kiemelték ezt a Dávid házából származó királyok felkenésénél. (Talm. Horaj. 126).

Korona örökös, a ki királynak fia, nem kell felkenni, csak azon esetben, ha vitássá teszik trónját. Ezért kenték fel Salamont is, ámbátor királyfiu volt, mivelhogy Adoniah is igényt formált a trónra. Joast felkenték Athalia miatt, Jehoachest Jojakim miatt és Jehut Joram trónkövetelése folytán. (Talm. Horaj 11. b.)

Majmoni felveti a kérdést, hogy miért nem kenendő fel rendes körülmények között királyfiu? Mivel a királytörvény isteni kijelentése így hangzik: Hogy uralkodása tartós legyen alatta és fiai alatt. (Mózes V. 17, 20.) Ebből az következik, hogy a királyok uralma fiaikra öröklődött át. Ha Dávid utódai között azonban viszály, civódás, harag tört ki, akkor az kenessék fel a szent olajjal, aki meggyezés vagy plebiscitum, vagy a synhedrion vagy próféta által királylyá lesz. E szent aktus minden viszályt. ellentétet elsimitson, hogy a nép megtudja, hogy ez az Ur felkentje, a ki iránt hódolattal és tisztelettel tartozik viselkedni. (Krieth. Per. Hann.)

A talmudi irodalom jelentékeny különbséget tesz a Dávid házából származó és Izrael királyai között. A Dávid házából származó királyokat ugyanis a szent kenő-olajjal, a más dinasztíából származó uralkodókat ellenben csak balzsam-olajjal kenték fel. Az előbbi olajjal való felkenés bizonyára jelentősebb ez szentebb volt, ez volt ugyanis az Isten által kiválasztott, az örök időkre elrendelt, a mint a próféta mondja: „Isten Izrael fölötti uralkodásokat örök időkre megállapította.“

Eredetileg Saul volt arra kiválasztva, hogy a királyi ház megalapítója legyen, midőn azonban Istentől való elfordulása által, e kitüntetésre érdemtelen lón, megváltozott az isteni terv és Dávid lépett Saul helyére. Ezért szólott Isten a prófétához: Rajta, kend fel őt, mert ez az! (Sam. I. 16, 12.) Ebből következteti a talmud: Ez kenessék fel, de más nem érdemes a felkenésre. Mivel a következő királyok, a birodalom felosztása után, nem uralkodtak Isten szellemében, csak balzsam-olajjal és nem a szent-olajjal kenték őket fel. Ez a balzsam-olaj is igen értékes volt, de nem volt meg ama szent jellege, mert profán czélokra is fel lehetett használni, míg az elsőre vonatkozólag ez irányban határozott tilalom áll fenn: Ember testére ne öntessék, hozzá hasonló ne készítsék, mert szent és azért szent legyen elöttetek. A ki ilyent készít, vagy másnak ad belőle, az irtassék ki népe kebeléből. (Exodus 30. 32. 33.)

Mindezek után kétségtelen, hogy a felkenés ceremóniája bibliai eredetű és jelentősége a főpap felkenéséből származik — de vallási jellege is volt.

A királynak és a főpaprak ezt a felkenését, nem szabad azonban az ó-kor népeinél divatos haj-olajozással összetévesztenünk. A Babyloniaiak és görögök egész testüket bekenték, a rómaiak még a csatában is megolajozták hajukat. A régi népeknél a kenőcsözés a hiúság és luxus tárgyu volt és olyan nagy összegeket pazaroltak rá, hogy már Phinius is felszólalt ellene.

A régiek azt is leírják, hogy mint történt a felkenés. Az olajat diadem alakjában a fejre és a homlokra, a szemöldökök közzé öntötték. A kommentátorok ezt így magyarázzák: A fej, mely az intelligenciának, a gondolatok színhelye, egész erejével az Urnak szenteltessék. A főpapraknál görög O alakjában történt a felkenés.

A talmud továbbá azt tanítja, hogy a királyokat csak szaruból kenjék fel, a melynek hosszukás alakja van. Ez is a hosszú tartamnak szimbóluma. Dávidot és Salamont szaruból kenjék fel, azért sokáig is uralkodtak. Saul és Jehu azonban, kiket korszóból kentek fel, csak rövid ideig ültek a trónon. (Jer. Talmud Horaj 15. b.)

Hogy a felkenés szertartását milyen formában vették át a modern népek, hogy mikor kezdett a szokásból kimenni és hogy milyen népeknél divik még most is, arról más alkalommal fogunk megemlékezni.

A Czár és a Rabbi.

1840-ben történt. Miklós czár a nyugati kormányzóságokban fekvő csapatok felett tartott vizsgálatot és ez alkalommal meglátogatta a Mohilew kormányzóságba fekvő Komel városát is, hol a gyalogsági és tüzérségi csapatok fölött Rodinger és Offenberg báró tábornokok rendelkeztek. A czár nem volt barátja az ünnepélyes fogadtatásoknak és nem fogadta szívesen, ha a városi előljáróság az ő tiszteletére diszfelvonulást rendezett. Rendesen két-három napig tartózkodott egy-egy olyan helyen, hol a katonaság el volt helyezve. Már jókor reggel lehetett őt látni a csapatok élén, a gyakorló térre kilovagolni, hol ő egyedül vezényelt. A nap fáradalmi után, legjobban szeretett egyszerű hadnagyi ruhában minden kíséret mellőzésével, a városon kívül egy sétat tenni. Így sétált a czár sokszor órák hosszat, gondolataikba elmerülve, örülve, ha senki fel nem ismeri. Sőt Varsóban, hol az akkori időben a lengyelek a revoluczió után epekedtek, sem engedte meg, hogy kísérijék, hanem egyedül sétált a Lazenka-kert tekervényes utain. Itt Komelben is hű maradt a czár régi szokásához. Meleg nyári nap volt. Csak a délutáni órában kezdett az eső permetezni és miután az ég kitisztult, friss levegő töltötte be a város utcáit. Könnyű nyári köpenybe, fején fehér katonatiszti sapkával, kezében a botot tartva, hagyta el a czár palotáját és minden kíséret nélkül a városon kívül eső hársfa sorba indult. Gyönyörű alkonyat volt és a czár csodálattal nézte az isteni természetet. Merengéséből léptek zaja ébresztette föl. Midőn körülnézett egy tiszteletreméltó ősz öreg zsidó állott mellette. Egy darab ideig hallgatagon szemlélte egymást a két férfi. Végre a czár intett a zsidónak. Lassu léptekkel közeledett amaz és azt kérde:

— Parancsol valamit uram?
— Miért nem veszed le kalapod? — felelé a czár kedélyes hangon. Nem tudod-e, hogy én ki és mi vagyok?
— És tudja-e ön uram, hogy én ki vagyok?
— Oh ezt tudni nem nagy tudomány, — felelé nevetve a czár; ki nem látja első pillanatban is már, hogy te egy „Zyd“ vagy.
— Zyd, Zyd — ismételte a zsidó bosszusan. Uram, ha szemeim nem csalnak, ön egy jobb társasághoz tartozik, és éppen azért annál jobban csodálkozom, hogy ön e gunynevet használja. Fölteszem, hogy ön Mózes öt könyvét a profétákat és zsolnárokat olvasta. Láta-e ott csak egyszer is a „Zyd“ szót? A zsidók megtörhetlen hűséggel ragaszkodnak Istenükhöz és királyukhoz és nem érdeklődik meg e gyalázó szót. Miután ön, ki a jobb társasághoz tartozik, e megszólítással illetett, nem érdemli meg, hogy tovább beszélgessek önrel. — Ajánlom magam!

A czár észrevette, hogy olyan emberrel találkozott, ki őt nem ismeri. Ez mulattatta, megfogta a zsidó kabátja ujját és csititólág így szólott:

— Bocsásson meg, nem akartam megsérteni! — Komelből való ön?

— Nem!
— Üzleti ügyei vannak itt elintézni valók?
— Nem, az sem!
— Hát mi vehette ide?
— Én azért jöttem, mert a királyt akarom látni!
— Ah ugy! — Talán valami kérvényt akar átadni neki?

— Isten őrizz! Én sorsommal meg vagyok elégedve. Utazásomnak nincs más célja, mint dicsőséges uralkodónkat — kiért minden szombaton imádkozunk és szeretettel, tisztelettel hajlunk meg előtte — színről-színre láthatni, hogy aztán atyáink Istenét e szavakkal magasztalhassak: Dicsértéssel Örökkévaló, a mi Istenünk, ki fenségéből halandót részesítél!

— Még sohasem látta a királyt?

— Nem! — felelé a zsidó sóhajtvá.

— Hát miért nem kereste az alkalmat, hogy ma délután megláthassa a gyakorló téren a midőn ő maga vezényelte a csapatokat?

— Mert sajnos, későn érkeztem meg! Mily szerencsésnek érezném magam, ha holnap megláthatnám.

— Kereskedő ön?

— Nem! Én egy zsidó hitközség tiszteletbeli hivatalát viselem!

— Ugy ön bizonyára rabbi?!

— Igen uram, most az egyszer eltalálta, rabbi vagyok!

— Az itteni hitközségnél?

— Nem! Egy sokkal nagyobb nál!

— Berditschewbe?

— Nem, Berditschewbe sem. Én Sklow rabbija vagyok. Most tehát tudja ön, hogy ki és mi vagyok. Sklow akkor híres rabbijairól volt nevezetes. A czárnak tudomása volt erről, nevetve leemeli a kalapját és azt mondá:

— Most már értem, miért nem vette le ön kalapját, mikor engem meglátott. Azonban azt hiszem, folytatá a czár rövid szünet után, ha ön Sklow-nak a rabbija is, mégis kötelessége lett volna kalapját előttem levenni; igazán nem tudja, hogy ki vagyok?

— Nem! Látom, hogy ön katonatiszt! Talán ezredes?

— Nem találta el a rabbi ur — mondá a czár nevetve. Én több vagyok az ezredesnél!

— Talán tábornok ön? — kiáltott föl a rabbi fölülvá egy pár lépéssel hátrább ment s reszkető kezeibe fogta kalapját.

— Még több mint egy tábornok!

— Talán Rodinger? . . . És feleletet nem várva egy pár lépést hátrált, mélyen meghajtotta magát, mert most már nem kételkedett, hogy egy magas személy áll vele szemben.

— Még több mint Rodinger! — nevetett a czár és szemeit le sem vette az izgatott rabbiról.

Akkor dadogá amaz, az ijedségtől majdnem megdermedve, ön csak Paskewitsch herczeg lehet!

— Még több, mint Paskewitsch herczeg, rabbi ur.

— Szótlanul, ezer félelem között fedetlen fővel egész testében reszkette, Sklow rabbija szálnalmas képet nyujtott. Ki lehet a különös ur — gondola? Talán csak nem a czár hadsegéde? És ha ő is, mit fél? — nyugtatá meg magát a rabbi és bátorságot merítve, bizalmasan közeledett a czárhoz, azt mondván:

— Nem hiszem, hogy ön több lenne Paskewitsch herczegnél, mert akkor nem sétálna minden kíséret nélkül és nem elegendne beszélgetésbe egy zsidóval. Ön bizonyára azért engedte meg a tréfát magának, mert mulatni akart félelmemen és felindulásomon. Én azonban nem haragszom ezért önre. Éljen boldogul! De mielőtt elválnánk, alázatosan kérem, ne közölje beszélgetésünk senkivel, mert rossz emberek néha egy zsidó legártatlanabb szavát is félremagyarázzák. Ismétlem, hogy én önt nagy urnak gondolom, de nem nagyobb nak Paskewitsch herczegnél. Éljen boldogul és ne haragudjon az őszinte Sklow-i rabbira!

Mielőtt még a czár válaszolhatott volna a zsidó eltűnt szemei előtt. Még az este elbeszélte a czár e kalandját Bekendorf gróf parancsnoknak és általa megbizatta a rendőrkapitányt, hogy haladéktalrul kutassa föl a rabbi lakását és gondoskodjon róla, hogy a rabbi a király közelébe kapjon helyet . . .

A czári fogat, hat pompás lóval készen állott, hogy a czárt a gyakorló tere vigye. Ama kastély kapuja előtt, hol a király lakott, diszbe öltözött embertömeg gyült egybe, hogy még egyszer megláthassák a hatalmas uralkodót. És ez ezer meg ezernyi főből álló kíváncsi tömegben, az arisztokraták, a magasabb hivatalnokok és a város előkelő polgárai között örömtelt arccal állott a Slow-i rabbi, nem győzvéen elég hálát adni a rendőrségnek, ki oly jó helyet adott neki. Egyszerre elhallgatott a lármá és minden szem a kapu felé fordult, a melyen a czár ugyanazon sétatruhába, melyet azelőtt való este viselt, lépett ki, Benkedorf parancsnok kísérete, kezében egy selyempárnát tartva, melyen egy aranyéremmel volt. A czár végig tekintett a tömegen és midőn a rabbi megpillantá gyorsan hozzálépett, kezét vállára tévé, e szavakkal szólta meg:

— Üdvözöllek Sklownak tisztelt rabbija! Ez érdemjelt neked adom hűséged jutalmául; viseld kegyem jelül és a tegnapi óra örök emlékeül hűséges sziveden!

A rabbi nem tudott szóhoz jutni a nagy meglepetéstől, csak mélyen meghajolt, miközben átvevé a neki nyujtott érdemjelt.

Ezer torok kiállott „éljen“-t és mielőtt még a rabbi meglepetéséből magához tért volna, a czár kocsi-jára ült fel, mely villámgyorsan robogott tova.

Lassan emelkedett fel a rabbi, könnytel szemeivel az ég felé nézve, imádkozva e szavakat mondván: „Dicsértéssel Örökkévaló, a mi Istenünk, ki fenségéből halandót is részesítél!“

A zsidó kereskedelem Salamon király alatt.

Irta: H d.

Salamon király alatt a zsidó kereskedelem nagy fellendülésnek örvendett. Az államban mind nagyobb lett a rend, béke uralkodott úgy kívül mint benn az országban, s uralkodásának hosszu ideje alatt egyszer sem zavarta meg ellenségeskedés az ország nyugalmát. A földmivelés és állattenyésztésre kellő gondot fordíthattak és a népet arra buzdította, hogy valamely mesterséget sajátítson el. A jólét legnagyobb fokát érte el az országban „Dan-tól egész Beerscheba-ig mindenki a saját szőlőtökéje és fügefája alatt ült, ettek, ittak és jókedvűek voltak.“ (Királyok könyve I. 4. 20. 5, 5.) Ha azt tekintetbe vesszük, hogy milyen vonzó erővel birt az ország népeire az a főváros, a hol egy ilyen király lakott és hogy a templom felépítése után igen sok pap és levita költözött fel a vidékről, úgy érthető, hogy Jeruzsálem nagy, hatalmas és népes fővárossá nőtte ki magát.

Már Dávid kiterjeszté hatalmát Damaskusra. Salamon azonban (Királyok könyve I. 5, 4. szerint) egész az Euphratig győzedelmeskedett a kisebb királyságok fellett. Azt is mondják róla, hogy ő építette Tamar, vagy Tadmór-t. (Palmyra) A krónika V. 8, 3. azt is megemlíti, hogy Chamát országban raktárvárosokat létesített. Palmyra körülbelül 260 kilométernyire feküdt Damaskustól északkeletre, egy napi ut választotta el az Euphrattól. Igen termékeny talaja volt és jó vize, de nagy sivatagok által volt körülveve. Chamát város tőle északnyugatra feküdt és igen jelentékeny helység volt.

Palmyrát Salamon a következő okokból építette: A karavánok ott vizet kaptak és a piacon kiegészíthették hiányos uti szükségleteiket. Azonkívül, bárha Tadmór csekély helyőrséggel rendelkezett, mégis ha szükségesnek találták, rendelkezésükre bocsátott fegyveres öröket, kik hosszu utakon kísérték el őket, megóvva az uton álló rablók támadásaitól. Ezért természetesen fizetniök kellett bizonyos összeget. E pénznek részint a királyi pénztárnak jutottak, részint pedig az oda telepedett zsidóknak. Ezáltal természetesen még jobban felköltötték a nép figyelmét a busásan jövedelmező karaván-kereskedés iránt. De a Salamon által alapított Chamát országban levő raktárvárosok még közvetlenebbül előmozdították a kereskedelmet. E helyeken a Babilonba vagy Syriába és Phöniciába szállítandó

árúk nagy részét elárúsítás végett kiállították, úgy a közelfekvő helyiségek, mint ama karavánok részére, a melyek utjokat megrövidíteni akarták. Az akkori fáradságos és veszélyes utazások miatt igen sokan szívesen vették, hogy szükségleteiket már féluton beszerezhetik és az ókorban mi sem szokásosabb, mint hogy a közlekedésnek ilyen központjai legyenek. Miután Salamon ezen raktárakat létesítette, mi sem természetesebb, minthogy azokat rendőri felügyelet alá helyezte és valószínűleg azok használatáért is kapott bizonyos bérösszeget. A zsidók azonkívül azért is költöztek oda, hogy mint ügynökök saját kezükre végezzék a kereskedelmi ügyleteket. Királyok könyve I. 23-25 szerint azonban Damaskust később elhódították Salamontól és új uralkodója ellenséges indulattal viseltetett iránta, a mi zavarólag hathatott a különböző vállalatokra. De minthogy a Jes. 11., 11. megemlíti a zsidók Chamotban való tartózkodását, úgy valószínű, hogy ott tekintélyes zsidó Colonia létezett, a mely hosszu ideig tartotta fenn magát.

Salamon a délfelé irányuló vállalatokra is kiterjeszté figyelmét. Már Saul le győzte az Idumäusokat, Dávid azonban teljesen leigázta őket.

Halála után egy bennszülött herczeg igyekezett a hatalmat visszakeríteni, azonban csak (Királyok könyve I. 14-22) kevesett változtatott a helyzeten. Az Idumäusoknak nem messze Ailot vagy Ailat-tól, a Veres tenger keleti részén egy kikötő városuk volt: névleg Ezjongeber. És minthogy e hely felett is Salamon uralkodott hajókat építtetett és ezeket részint zsidókkal, részint phöniciákkal emberekkel látta el. Ez utóbbiakat Tirus királyától Chiram-tól kérte kölcsön, a kivel barátságos lábon élt. E hajósok Ofir felé hajóztak és hoztak onnan Salamonnak sok aranyat, ezüstöt, valamint drágaköveket, elefántcsontot, majmokat és pávákat. (Királyok könyve I. 9, 26-28. 10, 22.)

Ofir, a biblia szerint Arabiának déli részén feküdt. Vizsgáljuk meg közelebbről, hogy melyek azok a termények, a miket a zsidók Ofirból magukkal hoztak: Az első utból 450 Kicker aranyat hoztak (a Kron II. 8, 18, szerint) ami 6885 kilónak felel meg. Hogy a későbbi utak mennyit jövedelmezhetek, azt nem lehet kitalálni. A följegyzések szerint ezüstöt is hoztak az Ofir-utazók. Királyok könyve I. 10, 27, szerint annyi ezüst volt Salamon király uralkodásának ideje alatt az országban, mint a mennyi kő. Azonkívül hoztak olyan drágaköveket, a melyek legszebb fajai Arábiában és Aethiopiában találhatók. Aztán Almugfát is hoztak, a

mely alatt ujabban joggal értik az illatos vörös Sandál-fát.

E fát igen nagy becsben tartották. Salamon e fát a templom karzatának bedeszkázására fordította, -ugy szintén saját palotájában is felhasználta. Hangszereket is csináltak belőle. Az Ofir utazók ébenfát is hoztak magukkal, ez mint tudva van szénfekete és fényűzési cikkeket dolgoztak fel belőle. Indiában és Aethopiában terem. Elefántcsontot, a mely mindkét országban található, nagy mennyiségben hozhattak magukkal, mivel Salamon abból csináltatta híres elefántcsont trónszékét. Végre majmokat és pávákat is hoztak, az előbbi természetesen kacagató arczjátékaért, az utóbbit fényes tollazataért. Mindkét állatról a régi iratok mint indiai eredetükről emlékeznek meg, a melyek Arábiában nem voltak honosak és csak mint fényűzési áruk kerültek Indiából az arábiai piacra. Minden a mit magukkal hoztak: a király birtoka volt. Határozottan meg van említve, hogy az első utból hozott arany mind a királyi kamrába jutott, a Sandál-fát a templomban és palotájában használta fel, az elefántcsontból pedig trónját készítette.

Egyiptomba is elküldé Salamon embereit, hogy ott lovakat vásároljanak; részint a saját használatára, részint pedig ismételésre.

Az egyiptomi lovak kitünő fajuk. Kiválnak testük egyenletessége által, valamint élénkségükről és erejükéről nevezetesen. Harczban is igen használták őket, mert biztos és könnyű lépésük volt. Egy négyes fogatért Salamon 600 Scheke-t (körülbelül 552 Márka) fizetett. Minden lóért külön 150 Scheke-t.

Különbön azon tény, hogy Salamon alatt lovakat vásároltak Egyiptomból és azok egy részét Chittäusok és Aramäusok királyának adták el, bizonyítja, hogy már akkor élénk volt a kereskedelem Palesztina és a fentebb említett országok között.

E tény azt is bizonyítja, hogy a csereviszony már árukra is kiterjed és nem csak épen a lovak eladására terjeszkedett. Az elmondottakból eléggé látszik, hogy Salamon mennyire kiterjeszté a kereskedelmet és hány új utat nyitott, hogy népei a külfölddel érintkezésbe léphessenek.

Egyházi esketések.

Az egyházi esketések körül igen gyakoriak a visszavonások, a mennyiben sok helyen illetéktelen emberek végzik az egyházi esketést, a mi által egyrészt a rabbinusok tekintélyükben megsértetnek, másrészt az amugy

is csekély javadalmazásuk csorbát szenved. Számos helyről ide érkezett felkérés folytán tehát republikáljuk ezennel az ezen ügyben annak idején kibocsátott *rabbini iszurt*, mely szószerint következőleg hangzik:

Határozatok az egyházi esketések tárgyában.

Alulírottak, kik ma azon okból gyülekezünk, hogy vallási ügyekről tanácskozzunk, ámbátor különböző okokból még e pillanatig sem rendezhettük a községek mindazon ügyeit, melyek az új helyzet folytán rendezésre szorulnak, mégis szükségesnek találtuk, hogy a következőket már most is elhatározzuk és adjuk ezennel köztudomásra:

1. Ha a házassuló felek egyike nem azon helységben illetékes, a hol meg akar esküdni, akkor semmi körülmény között meg ne esketessék addig, míg fel nem mutatja születési vagy állandó tartózkodási helye rabbijának bizonyítványát arról, hogy az esketés ellen vallási akadály fenn nem forog.

2. Senkinek sem szabad megesketni házassulókat addig, míg az esketés foganatóságára a kompetens helyi rabbtól engedélyt nem kapott. A ki e figyelmeztetést nem veszi tekintetbe, önkényesen végez esketést, az nem tekintve arra, hogy a szent thoránkban előirt haszogeszevul büntetése nehezedik rája, még minden vallási állásától is elmozdítandó és ha az illető sochet, akkor sehitoh-ja oszur; akik ellenben meghallgatják e figyelmeztetést, azok helyes és jámbor dolgot cselekszenek, a mely a Mindenható jutalmára érdemes.

Kelt Budapesten, 5656. év Adar hónap 25. napján.

Rosenberg József s. k.
püspök-ladányi főrabbi

Szófer Zuzmann s. k.
paksi főrabbi

Tannenbaum Jakab s. k.
putnoki főrabbi

Rosenberg Sámuel s. k.
hunfalvi főrabbi

Deutsch József s. k.
b.-gyarmati főrabbi.

Katz Mózes s. k.
nyitrai főrabbi

Silberstein Józsu s. k.
váci főrabbi.

Schreiber Bernát s. k.
pozsonyi főrabbi

Teitelbaum Lippe s. k.
mármaroszigeti főrabbi

Reich Koppel s. k.
budapesti főrabbi

Blum Amram s. k.
berettyó-ujfalusi főrabbi

Grünwald Mózes s. k.
huszti főrabbi

Grünwald Juda s. k.
nagy-surányi főrabbi

Lipsicz Lipót s. k.
abauj-szántói főrabbi

Glasner Mózes s. k.
kolozsvári főrabbi

A zsidók Bokharában.

Azon zsidók, kiket a sors Közép-Ázsiába sodort, évszázadokon keresztül ép olyan nyomasztó körülmények között éltek, mint európai hitsorsosai. A muszlimánok nem tudták magukat rászáni, hogy ugyanolyan jogokban részesítsék őket, mint az „igazhivőket“ és csak az orosz uralom első idejében lélegzettek kissé fel. Ámbár a mohamedánok megengedték a zsidóknak, hogy országukban tartózkodjanak, mégis sokkal csekélyebb népnél tartották őket, mintsem hogy egyenrangúknak ismerték volna őket el. Minden intézkedésükben észrevehetjük azon törekvésüket, hogy a zsidók személyes szabadságát elnyomják és hogy a mohamedánokkal szembe állítva, minél alacsonyabbnak tűnjenek fel.

A szabad költözködési és tartózkodási jog megszerzése által a törvény előtt sem ismerték el őket egyenrangúknak. Ezenkívül egy egész csomó törvény és tilalom irányult oda, hogy a zsidóknak a többi népességgel szemben egy cseppet sem irigylésre méltó kivételes helyzetet biztosítson. Még a vallás szabad gyakorlásától is eltiltották őket.

Naplemente után a zsidó nem léphetett a város területére, utazásához nem használhatott lovat, csakis szamarat vehetett ezen célra igénybe, nem viselhetett tarka ruhát és csizmát és csak előírt módon készült kalappal fedhette be fejét és míg a mohamedánok, az ország szokásainak megfelelően tarka kendőből készült öveket viseltek, a zsidó csak durva kötelet csavarhatott dereka köré.

E kivételes törvények természetesen azt eredményezték, hogy a zsidók a lakosság többi részétől egészen elzártak és külön központot képeztek, a melyben a testvériség és szolidaritás érzése erősen kifejlődött és a bibliai hagyományon álló zsidóság semmi tekintetben sem módosult.

Mindamellett a bokharai zsidóságon is felismerhető azon befolyás, melyet a körüle élő népek gyakoroltak rája. Legjobban azon tény bizonyítja azt, hogy idegen idiomákat, nevezetesen a perzsa, turkesztán, különösen a tudschinszki dialektust fogadták el a társalgás nyelvül. Házaik építését és belső berendezését illetőleg sem térnek el a többi lakosságtól, a minthogy általában átvették a muzulmánok sok szokását és különbségét.

Mindezen befolyások azonban a legcsekélyebb mértékben sem változtatták meg a specifikus zsidó típusukat. Ez megnyilatkozik az élénk, kifejezésteljes tekin-

tetben, a koromfekete hajban, a kissé hajlott orrban, hegyes alban, karcsu természetben és a büszke járásban.

A mennyire az általánosságokban hasonlít a középszerű zsidó európai hitsorsosaihoz, annyira különbözik attól egyes részletekben. Első sorban sokkal lágyabbak és méltóságtelegebbek arcvonásaik.

A bokharai zsidók ruházata jelenleg csak alig különbözik a többi lakosságtól, csak hogy hegyes, prémes süveget viselnek a kis bársonysapka felett. Hajukat egészen rövidre nyírják és halántékaikon hosszú fürtöket hagynak meg. A gazdagok között, különösen Oroszország bokharai birtokain, még soknejűség uralkodik, a mely szokást a mohamedánoktól vették át. Az asszonyok, kiknél a néptípus még kevésbé változott, mint a férfiaknál, fedetlen arccal járhatnak, ámbátor legnagyobb részük fekete hajfátyollal, ugynevezett parandschával borítja be arcát. E fátyolt azonban gyakran szellőztetik.

Midőn Oroszország annektálta Bokharát és a zsidók ugyanazon jogokban részesültek, mint a többi lakosság, mindazon foglalkozásokat, melyektől addig el voltak tiltva, vagy buzgalommal kezdték üzni. Különösen Európával léptek élénk üzleti összeköttetésbe, a melyben mindazon európai árukat, melyeket Ázsiában keresnek, beszerezték maguknak. A turkesztáni területeken jelenleg határozottan jelentékeny pozíciójuk van és a nagy kereskedelmi központokban, mint Bokharában, Taschkentban, Samarkandban és Kokanban a fő közvetítői az Európa és Ázsia közt folyó cserekereskedésnek.

A zsidó lakosság egy jelentékeny része kézművességgel is foglalkozik, különösen vászon és selyemfésztéssel, a mint a selyem egyáltalában egyik fő kereskedelmi cikkük.

Az újabb nemzedék, már az Európával való érintkezés folytán, nagyon civilizálódik, de azért ősi vallásához és a régi hagyományokhoz a legszigorubbán ragaszkodik. *Reitelberg Dávid.*

Az első orosz rendőrminiszter.

Bármely hihetetlennek tetszik is, mégis tény, hogy az első orosz rendőrminiszter, a szent Hermandad főnöke az orosz fővárosban zsidó volt. A ki ezt a világ tudomására hozza, az nem más, mint egyszer volt orosz külügyminiszter: Lobanow-Rostowszkij herczeg, a kinek egyik nem régen megjelent történeti munkájából bön-geszttem ki a következőket.

A fő rendőr-kapitány állását, a ki egyszersmind Szent-Pétervár kapitánya is, Nagy-Péter kereálta 1718-ban. Akár a véletlen, akár a történet ironiája akarta úgy,

az első, ki ezen hivatalt viselte, egy portugália zsidó volt, a ki a legalacsonyabb helyetből a legmagasabb hirarchiai fokra küzdötte fel magát, ki generális, miniszter és a nagy czár kedvence lön. E különös férfiú története, a kit Diviere-nak hívtak, igen érdekes és annál inkább megérdemi, hogy felelevenítsük, mivel a portugáliai zsidó fiu utódai még ma is élnek Oroszországban, befolyásos állásokat foglalnak el és úgy látszik egészen elfelejtették szerény szemita eredetüket, minthogy igaz kékvértű patricziusokként viselkednek.

I. Péter először, Amszterdamban, egy hajón látta Divieret. A czár figyelmét egy csinos, karcsu hajósina vonta magára, a ki nagy ügyességgel mászott a magas árbócokra, megerősítette a vitorlákat és általában gyorsan és értelmesen hajtotta végre a rendeleteket és végezte a legnehezebb munkákat. A gyakorlatok bevégezése után, a czár magához hívatta a fiut, megdicsérte ügyességeért, egy tallért ajándékozott neki és megkérdezte, hogy hová való. Az ifju elmondta, hogy Diviere Antalnak hívják, hogy egy portugáliai zsidó fia, a kit, miután kényszerítették, hogy hitét elhagyja, Hollandiába vándorolt. Apja meghalt, a nélkül, hogy hagyott volna rá valamit és miután nem tudta, hogy mihez kezdjen, hajós inasnak szegődött. A czárnak annyira megtetszett a fiu, hogy felszólította, hogy lépjen szolgálatába és megígérte, hogy azon esetben, ha jól viseli magát, gondoskodni fog jövőjéről. A fiatal ember természetesen elfogadta a czár ajánlatát és a következő napon mint apród a császár szolgálatába lépett.

Péter, a mint Diviera életrajzírója elbeszéli, nem csalódott választásában. A portugália zsidó fiu hü, tehetséges, energikus szolgának bizonyult. Ámbár nem dicsekedhetett rendkívüli szellemmel, okos, behizelgő modoru, megvesztegethetlen és fáradhatlan volt. Azonkívül élénk, vidám temperamentuma volt és kellemes, mulattató társalgónak mutatkozott. Ezen tulajdonságainál fogva csakhamar nagy mértékben kivívta a czár és családja tetszését és császári hadsegédnek nevezték ki. Ilyen minőségében olyan megbízásokat kapott, melyek lélekjelenlétet, észet és ügyességet igényeltek. Mivel a legfontosabb küldetésekben a legnagyobb buzgalommal és rendkívüli tapintattal járt el, a czár kegyében mind magasabbra szállott, villámgyorsasággal futotta be a hierarchikus rangfokozatokat és már két évtized múlva mint mindenek oroszok czárjának főhadsegéde szerepel az egykori hajósina.

Az ugorkafára felkapaszkodott, a czár nagy kegye daczára, igen hidegen fogadta az előkelő társaság, a mely a czár kedvencében még mindég csak a portugáliai zsidót látta. Diviere házasság által akart e bajon segíteni és megkérte Menschtschikow herczeg nem épen fiatal és nem is nagyon szép nővérét, a ki azonban gögösen visszautasította és vakmerőségeért a leggyalázóbb szidalmakkal halmozta el, sőt tetteleges sértésekkel is bántalmazta, a miért aztán Diviere annak idején bosszút állott.

Mint rendőrfőnök (kinek Péter a grófi címet ado-

mányozta) tökéletesen megfelelt Diviere ama várakozásoknak, melyeket Nagy Péter fűzött hozzája. Minden erejével azon volt, hogy a czár által paradicsomnak nevezett Pétervárt, az európai városok mintájára organizálja. Diviere rendkívüli szigorral járt el hivatalában és a főváros lakói már nevének hallatára is remegtek. Ha a czár Pétervárot időzött, Diviere személyesen tett neki naponként jelentést a székváros ügyeiről és eseményeiről. Az uralkodó különben, a mi az új székváros rendezését illette, minden tekintetben helyeselte rendőrfőnöke intézkedéseit, figyelemmel volt a legkisebb csekélységre és a legjelentékenyebb mulasztásait is szigoruan megbüntette, a mikor Diviera is megkapta a maga részét, a mint az a következő epizódból is kiviláglik.

Midőn Péter egykor rendőrminiszterével a városon keresztül kocszított, a csatornán átvezető hidhoz közelített. A hid, mivel valaki néhány deszkát elloptott, rossz karban volt. A császár megparancsolta hadsegédének, hogy a megmaradt deszkákat tolják szét, hogy áthajthassanak a hidon, azután korbácsával néhányszor végighuzott Diviere gróf hátán, miközben így szólott: Most talán majd jobban emlékezetedben marad, hogy kötelességed a hidak jó karban tartásáról gondoskodnod. Szólt és a fájdalmas, a rendőrminiszteren nyilvánosan végrehajtott büntetés után, legbarátságosabban ismét Divierehez fordult: „Szállj a kocsziba testvér!” És a legkedélyesebben tova hajtattak, folytatván a drasztikus módon félbeszakított beszélgetést!

És Diviere, az egykori zsidó fiu tovább is a czár kedvence maradt. És jöttek az első, zsidóból vált rendőrfőnökök után mások, kik keservesen meggyötörték elődjük egykori hitsorsosait.

Igazán különös a történet ironiája! Zsidó származásu embert rendelt legelsőnek arra az állásra, melyből annyi átok fakadott későbbben az orosz zsidóságra.

Historikus.

A c z e t h a l.

— „A Zsidó Hiradó“ eredeti tárczája. —

Reb Salmen áthajolt az alacsony deszka-kerítésen s tölcserre formált két kezét az ajka elé tartva, bekiáltott a házba:

— Szorele! Szorele!

Fürge asszonyka futott ki a házból.

— Mi baj, Reb Salmen?

— Huszonnyolcz vendégre készülj, Reb Simsent is meghívtam.

Az asszony rémulve csapta össze husos két tenyerét.

— Mi lelt teged, Reb Salmen! Hiszen a fele sem fér az asztalunknál. Tegnap még azt mondtad, hogy csak a sochetet és a dajont vendégeled meg. Ma dél-

előtt már huszonhétre megszorodott a meghívottak száma, most meg azt jelented, hogy Reb Simsen is vendégünk lesz. Hol veszek annyi eszszájgot?

Reb Salmen a vállai közé sülyesztette a fejét s lapos két tenyerét kinyújtva, méltatlankodással szólott:

— Tehetek róla, hogy Reb Salmennel is találkoztam? Kiváncsi vagyok, ha te találkozol vele, nem hivtad volna-e meg?

— Igazad van, Salmen. Reb Simsen derék ember, megérdemli, hogy nálunk töltsen a purim estét.

Az asszony sarkon fordult. Nagyon sietős munka várt rá a konyhában. Reb Salmen pedig boldogságtól ragyogó arccal vonult odébb, zsoldárt dudolva s a dalhoz ujjával kopogtatott taktust a házak deszkakerítésein.

Fél óra múltán megint a háza előtt volt. Ujra áthajolt a kerítésen és szólította a feleségét.

— Szorele! Szorele! Huszonkilencz vendégre terítetek. Találkoztam Reb Janklallal, ut is meghívtam.

Szorele azt válaszolta, hogy ő menten elájul. Nem készült ennyi vendégre. Ha tudta volna, legalább nyolcz barchest sütött volna. Hat barches huszonkilencz vendégnek kevés.

— Ha kevés, adsz majd nekik pulykapecsenyét. Különben is Reb Jankl mindig azt mondja, hogy a paprikával behintett pulykahúst már őseink jobban szerették, mint a salátát hus nélkül.

— Bolond vagy, Reb Salmen.

— Igazad lehet. De az is igaz, hogy Reb Jankis épp oly becsületes, mint Reb Simsen.

A Reb Salmen felesége a konyhaajtó kilincsére illesztette a kezét s jobb lábával már átlépte a küszöböt. De megállította a Reb Salmen szava:

— Szorele! Szorele! Készülj harmincz vendégre! Most kanyarodik erre felé Reb Jaszef. A derék, becsületes Reb Jaszef. Isten ellen való vétek volna, ha őt meg nem hívnám.

— Elment az eszed, Salmen!

— Az eszem elmehetett, de Reb Jaszef erre jön. Nem is jön, hanem biczeg. Szeretném tudni, hogy mért ne legyen a vendégek közt egy sánta?

— Van már két sánta!

— Az se baj, lesz három.

Alighogy az utolsó szó elpattant a Reb Salmen ajkáról, már előtte állott Reb Jaszef.

A kölcsönös üdvözlés után Reb Jaszef elmondta, hogy őt hárman is meghívták purim estére, de a meg-

hívást nem fogadta el, mert tudta, hogy sehol nem töltheti olyan jól az estét, mint Reb Salmennél.

Reb Salmen végtelenül örült a megtiszteltetésnek és kijelentette, hogy az ő háza mindig nyitva az olyan kedves vendégnek, mint Reb Jaszef.

— A viszontlátásra, Reb Jaszef!

— A viszontlátásra, Reb Salmen!

Reb Jaszef alig hogy két lépést tett előre, visszafordult:

— Magammal hozhatom a fiamat is?

— Micsoda kérdés?

— A sógoromat is?

— Hogyne!

— A sógorom fiát is?

Reb Salmen a fejével integetett igent. Befordult a kis kapun s a konyhaajtó elé állott. Hamiskásan tekintgetett a feleségére, a ki fahengerrel lapította szélesre a tésztát.

— Fogadjunk, Szorele, nem tudod, hogy hány vendégünk lesz ma este?

— Hagyj békét, Reb Salmen! Harmincz!

— Mondtam, mondtam, hogy nem tudod — ujjongott Reb Salmen. — No, No! Ránczold össze a homlokod!

Szorele a helyett, hogy a homlokát ránczba szedte volna, a tésztát metélte apró laskára.

A szakácsné a tepsit rántotta ki a tűzhely katalanjából s ujjával számolgatta a patkó alaku mákos süteményt.

— Harminczhárom darab! Jelentette asszonyának.

— Bravo! Bravo! Ujjongott Reb Salmen. A mákos kiflik jól tudták, hogy harminczhárom vendégünk lesz.

— Harminczhárom? Mokogott Szorele.

— Persze! A hány sütemény, annyi vendég. Vagy tán azt hiszed, hogy Reb Jaszefnek nincs fia, nincs sógora és a sógorának nincs fia?

Szorele mondani akart valamit. Arczátát haragos pir futotta el. Ám Reb Salmen megelőzte a vihart.

— Ha egy szót szólsz Szorele, meghívom a szomszéd községet is.

A mikor az első csillag kiült az ég párkányára, harminczhárom vendég ült a Reb Salmen házában, terített asztalnál.

Reb Simsen azt mondta, hogy ő soha életében olyan jó bajlit nem evett, mint most eszik. Pedig a mult héten (nem akart dicsekedni vele) a gazdag Hirschfeldnél vacsorázott. Ott is tálltak eléje bajlit. A két

bajkli közt olyan a különbség, mint Reb Jaszef munkája meg a budapesti lánczid közt.

Reb Jaszef a pulykapecsenyéről nyilatkozott dicsérettel. Azt mondta, hogy még a csontját is kár a kukának dobni.

— Szeretném tudni, mi kifogása lehet a társaságnak a pampuska ellen? Csuklott Reb Jichok, Reb Jaszefnek a sógora.

Nyílt az ajtó. A vendégsereg arra fordította a fejét. A kíváncsiság okozta csöndet örömrivalgás váltotta fel.

— Ni ni ni! Reb Zelig!

— Szervusz Reb Salmen! üdvözölte a most érkezett előbb a házigazdát, aztán sorra a vendégeket. Aztán folytatta:

— Későn jöttem, mert későn jutott az eszembe, hogy az én kedves Reb Salmen barátom még a mult télen meghívott a purim estére. Sebaj! Látom jut még nekem is, a feleségemnek is, a gyerekeimnek is.

Reb Zelignek helyet szorítottak s a purim ünnep jelentőségére terelték a beszélgetést. Közbe, közbe, előbb ritkábban majd később szaporán ütöttek koczintásra a borral telt poharak.

— Csak azt nem értem, jegyezte meg Reb Zelig, hogy Hamant mért akasztatta fel Ahasvér s mért nem akasztotta fel Haman maga magát, mielőtt felakasztották.

— Miért? Mert Haman többre becsülte a kötelet mint a maga nyakát; Ahasvér pedig azt tartotta, hogy egy jóra való kötelet megér a Haman nyaka.

Reb Simsen mosolygott a szellemességen s könyökével érintve a szomszédját, kérdezé:

— Mit szólsz ehhez a viczhez?

— Ha én mondtam volna el, jó lett volna. De hidd el nekem, többet ér egy korty bor ebből a palaczkból, mint Haman, a kedves családjával és a kötéllel együtt.

— Igazad van Reb Salmen.

Kopogtattak az ablakon.

— Belül tágasabb! kiáltották a vendégek.

Nyílt az ajtó. Huszonnyolcz ember lépett a szobába. A fagytól megderesedett a bajuszuk; téli bundájuk prémes gallérja nyakig volt feltűrve.

— Á há há! Reb Jichag, Mádról! sietett a nagy csapat vezetője elé Reb Salmen. Mi hozott téged hozzánk.

— A hófúvás, Reb Salmen. Van szerencsém néked

bemutatni az expedíció többi tagjait. A nevüket nem tudom.

— Miközöm nekem a nevükhöz. Tudom, hogy rokonok vagyunk. Az ő apjuk Ádám volt, ő anyjuk Éva. Na, hát nekem nem Ádám volt az ő apám, s nem Éva az ő anyám?

A kik jó laktak elvonultak az asztaltól s a földre telepedtek, hogy helyüket az új vendégeknek engedjék át.

Megered a vigság zabolátlanul, rakoncátlanul.

A mikor a hajnal beküldte első sugarát Reb Salmen e szavakal fordult a feleségéhez:

— Látod Szorele. Harminczhárom vendéget hívtunk meg s most kétszer annyian vagyunk. Te azt mondtad, nem készültél. A zsidó háza olyan, mint a czethal gyomra. A czethal is megelégszik egy áldozattal de minél többet kap, annál jobban örül.

— Reb Salmen, válaszolt a felesége, ha nem tudnám, hogy be vagy rugva, ezért a hasznlatodért azt mondanám, hogy számár vagy!

(a—e)

H I R E K.

Peszach ünnep. Mint minden évben, az idén is, az **orthodox közvetítő-bizottság** elnöksége kérvényt intézett a honvédelmi miniszterhez, továbbá a budapesti, pozsonyi, temesvári, kassai és nagyszebeni hadtestparancsnokságokhoz, aziránt, hogy a peszach ünnep tartamára a **zsidó vallásu m. kir. honvédek és rendes hadseregbeli katonák a laktanyán kívül étkezhessenek és hogy a szolgálat teljesítése alul a főünnepnapokon dispesztassanak.** Ugy a honvédelmi miniszterium, valamint a hadtestparancsnokságok a kérelem folytán parancsban kiadták: hogy a zsidó vallásu katonák **folyó évi márczius hó 30-án délelőtt 9 órától április hó 7 esti 9 óráig a laktanyán kívül étkezhessenek és hogy folyó év márczius hó 30. d. e. 10 órától április 2. esti 9 óráig és április hó 5. d. u. 4 órától április hó 7. esti 9 óráig a szolgálat teljesítése alul fölmentessenek.**

Siketnéma növendékek felvétele. Az „Izr. siketnéma orsz. intézeté“-ben a jelen iskolaév végén több alapítványi hely üresedik meg, melyek újlag betöltetnek. Az intézeti alap terhére fentartott alapítványi he-

lyekből négy és a Taub Salamon félekből szintén négy üresedik meg. Azonkívül üresedésbe jön Ő felségeik I. Ferencz József és Erzsébet nevére létesített két alapítványi hely. *Az országos izraelita iskolaalap pedig hét helyet fog betölteni, melynek fele kizárólagosan orthodox zsidó szülők gyermekeit illeti meg.* A felvett növendékek hat évig maradnak az alapítványi hely élvezetében. Semmiféle díjat nem kell fizetniök, az intézet teljesen ellátja őket és csak fehérműről kell gondoskodniök. Az alapítványi helyek elnyeréséért a kérvényeket május 15-dikéig az intézet igazgatóságánál kell benyújtani. Az iskolaalap helyeiért a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz vagy az orthodox izr. közvetítő bizottsághoz kell folyamodni. Néhány kedvezményes fizetéses hely is töltetik be. Az intézet igazgatósága a szükséges tudnivalókról készséggel nyújt felvilágosítást.

— **Oroszországból jövő utazók** jelentik, hogy az orosz japán háboru kitörése óta, folytonos aggodalomban élnek az orosz zsidók, mert újabb antiszemita zavargásoktól félnek. Aggodalmuk okai többfélék, első sorban azonban abban gyökeredzenek, hogy Oroszországban ismét napirenden vannak utcai botrányok, melyeket a csöcselék a zsidók elleni lázangásra használ fel. A tapasztalat tanítja, hogy az izraeliták aggodalma indokolt annyival inkább, mivel soha sem volt ennyi utcai botrány Oroszországban, mint a mostani időkben. Félő tehát, hogy a legkisebb alkalomnak vérontás lesz a következménye. Beszarábiában, a hol a zsidók még a tavalyi zendülések hatása alatt állanak, a pánik még nagyobb. Az orosz hatóságok különben ezuttal a zsidó zavargásokat meggátolni akarják, a mi abból következethető, hogy szigorúan megtiltják az orosz lapoknak, a zsidók ellen való heczelést. Hiszen a zsidót mindig annyiban védik, a mennyiben erre az államhitelnek szüksége van. Vannak még gazda és nem orosz zsidók, kik Oroszországot papirjai megszerzésével segíeyezhetik.

— **Egy zsidó főbíró.** Mint Haagából jelentik a hollandi királyné Pintó A. A. urat a legfőbb bíróság másodelnökévé kinevezte. Holandiában különben gyakori az eset, hogy izraelita hitbeliek magas állami méltóságokat viselnek.

— **Egy régi zsinagóga elégeése.** Umau városában a minap a IX. században épült zsinagóga a tűz martalékává lett. Az ezer év előtt épült monumentális épület teljesen leégett oly annyira, hogy még a falak is bedőltek. Hetven drága tóra tekercs és számos templomi felszerelés elpusztult. Mondják, hogy ezen zsinagóga a zsidók letelepedése idején épült és hogy Oroszország egyik legrégebb zsidó temploma volt.

A vasárnapi munkaszünetről szóló rendelet módosítása. Lapunk előző számában megírtuk, hogy a sauhelyi ipartestület kezdeményezésére az összes hazai ipartestületek feliratot intéztek a kereskedelmi miniszterhez a vasárnapi munkaszünet szabályozása iránt. A miniszteri leirat, mely az ipartestülethez már leérkezett s a mely kilátásba helyezi, hogy az utóbb megállapított és nagyon sok részről kifogásolt munkaszüneti rendelkezést revidiálni fogja, teljes szövegében a következő: Az ipari munkának vasárnapi szünetelése tárgyában hivatali elődöm által mult évi június hó 13-án 28,559. szám alatt kibocsátott rendelet módosítása s a vasárnapi munkaszünet újraszabályozása iránt sok oldalról, többek között a czim részéről is érkezett hozzám fölterjesztés, illetve javaslat. Utalva erre, — az érdekeltek tájékoztatása céljából — értesitem a czimet, miszerint a vasárnapi munkaszünet szabályozásának kérdését beható tárgyalás és újabb megfontolás alá kívánom venni, amelynek rendjén az elem terjesztett összes kérelmekkel, s óhajokkal és javaslatokkal a legbehatóbban és a mindkét rendbeli érdekeltesség összes figyelembe jöhető érdekeinek mérlegelésével kívánok foglalkozni. Addig azonban, mig ezt tehetném, a kérdésnek konkrét kérelmek fölötte nem dönthetők és pedig annyival kevésbé, mert esetleges speciális rendelkezések útjában állhatnának annak, hogy a vasárnapi munkaszünet kérdése a tanácskozások rendjén helyeseknek talált általános elveknek megfelelő szabályozást nyerjen. Budapest, márczius 18-án. Hieronymi s. k.

Egy gyilkos elítéltetése. Az ambergi esküdtbíró-ság a minap tárgyalta Stadi Jakob heilinghauseni 35 éves bádógos ügyét, akit az ügyészség gyilkosság miatt vád alá helyezett. Az 5 éves Niebler Józsefet márczius 5-én délelőtt 10 órakor nagymamája vizért küldte a kuthoz. A kis fiu éhes volt és nagymamája kenyert ígért neki, ha a vizet hozni fogja. A kuthoz az ut a vádlott kertjén keresztül vezet, melynek oldalán elég mély halastó húzódik. A fiu nem jött vissza. Először is arra gondoltak, hogy a fiu a tóba esett, ki is ürítették azonnal a tavat. Ez épp oly eredménytelen maradt, mint a közelben folyó kisebb patak átkutatása. Csak szeptember 12-én lett feltalálva a holttest egy, a vádlott közelében fekvő erdő mélyében. Teljesen meztelen és szörnyű mód összevagdálva volt. Hogy a gyilkos vérvádra gondolt, az valószínűnek látszik, mert vagy 10 nappal olyan nyilatkozatot tett egy heilinghauseni Seidl neve-

zetű asszony előtt, mely megerősíti ebbeli felleveést. Azt mondta, hogy egyik gyerekét a városba vigye, ott jól meg fogják fizetni a zsidók; azoknak keresztényvére van szüksége. Már ebből is látszik, hogy mily iskolát teremtett Xanten és Konitz. A zsidókra kell azt háritani, evvel azt érik el, hogy mindenekelőtt megtévesztik a hatóságot és a gyilkos — szabad. Most azonban nem sikerült, olyannyira nem, hogy a fenti bíróság Stadi Józsefet — a ki a tárgyalás folyama alatt mindent tagadott és csak most vallotta be tettét — halálra ítélte.

Porosz zsidó tiszték. A porosz hadügyminiszter a német zsidó állampolgárok központi egylete előtt, a mely nála ez ügyből kifolyólag tisztelgett, kijelentette, hogy zsidó vallásu altiszték — ha kívánják — a további kapitulációt is elfogadhatják és nincsenek kizárva a tisztí pályától. Nincsen tudomásom oly esetről — mondta a hadügyminiszter — oly esetről, hogy egy zsidó kizáratot volna a tisztí pályától, vagy hogy nem engedtetett volna meg zsidó vallásu altisztnek, hogy a további kapitulációt elfogadhassa.

Trarieux. Trarieux szenátor, volt igazságügyi miniszter meghalt. A Dreyfusz-mozgalom egyik előharczosa volt és neki nagy része van abban, hogy Dreyfusz most szabad ember. Azon időtől fogva midőn nevezetesen a szenátus akkori alelnöke Scheurer-Kesztner a szenátusban állott Trarieux is hol élőszóval, hol írásban hirdette az Ördögsgízeten békóba vert szerencsétlen exkapitány ártatlanságát. Bátran, erősen kitarott Trarieux Zola mellett is, nem törődve a gyaláztatásokkal, melyeknek akkor részese volt, férfiasan küzdött a sokat szenvedett, ártatlan ember felszabadítása érdekében. Ugy a Zola- mint a rennes-i pörben tanuként szerepelt. És győzött! Most, midőn nagy munkáját már befejezettnek látta — meghalt . . .

Palesztina-kiállítás. A mult héten megnyitott a palesztina-kiállítás, mely bécsi lapok jelentése szerint, megtekintésre egész márcziusban nyitva marad. A kiállítás célja a Palesztinában 25 év óta fennálló 35 zsidó gyarmat gazdasági és ipari készítményeit a nagyközönség előtt feltárni és megmutatni, hogy a zsidó kolóniák is tudnak szépet alkotni. A mult évben a gyarmatokban 60.000 hekt. bor lett termelve és a legközelebb narancszedésnél 100.000 láda narancsot várnak.

Atheni zsidóellenes zavargások. Athen, a mult napokban zsidóellenes zavargások színhelye volt. Az ottani lapok szerint ugyanis a zavargások oka egy a minap történt gyilkosság, melylyel egy zsidó vádolnak

és a mely miatt a lakosság nagyon el van keseredve ez egész atheni zsidóságra. A csöcselék felvonult az állítólagos gyilkos lakására, beverte ablakait és — mint az már magától értetődik — a többi zsidó ablakait sem kimélve, egész közpört rendezett a zsidó házakra. A zsidó kereskedők kénytelenek voltak üzleteiket bezárni és ámbár hogy a rendőrségnek sikerült a tüntetőket szétkergetni, mindazonáltal a zsidó-negyed őrizet alatt áll.

Egy marokkói rabbi halála. Fetz-ben e napokban meghalt az ottani zsidó hitközség szent életű rabbija: Benzimra Jakob. A megboldogult, aki nagy tudása és nemes gondolkozása révén hazáján kívül is nagy ember hírében állott, általános tiszteletben részesült. Ennek révén nagy befolyással bírt az ottani hatóságoknál is, a melyeknél hitsorsosai érdekében gyakran eljárta. A szegények segítője volt valláskülönbőség nélkül. Zsidók és muzulmánok egyaránt fordultak hozzá ügyesbajos dolgaikkal és mindegyiken segített, a mennyire csak tőle telhetett. Hogy mennyire kedvelték és tisztelték még a más felekezetbeliek is, bizonyítja impozáns temetése, melyen a zsidókon kívül a muzulmánok nagy számban, de még a hatóságok is, képviselve voltak. Sohasem volt Fetz-ben ily impozáns temetés, de sohasem volt az eset, hogy zsidó temetésen muzulmánok is megjelentek volna, mint Benzimra rabbi végtisztességén, jeléül annak, hogy a megboldogult halála még a más felekezetbelieket is megrendítette.

— **Kegyetlen kiutasítás.** Az orosz kormány a legkegyetlenebb módon kiutasította Szibériából, Tomsk, Irkustk, Oms és a többi vasut mentén fekvő városokból a zsidókat. A zsidók protestáltak a parancs ellen, a hatóságok azonban kijelentették, hogy a kiutasítás szükséges, mert a zsidók — állítólag — elősegítik az áru-lásokat és attól kell tartani, hogy katonai titkokat szolgáltatnak ki a japánoknak. A zsidók vezérei kijelentették, hogy e rágalom mindazonáltal kénytelen voltak a szibériai zsidók az orosz hatóságok erőszakosságának engedve hajlékukat elhagyni és kivándorolni. Szánalmas helyzetüket súlyosbitja az a körülmény, hogy az orosz hatóságok megtagadták a zsidóknak a vasut használatát és így kénytelenek voltak a szerencsétlenek 1500—2000 angol mérföldnyi utakat gyalogszerrel bevándorolni. A mellett szörnyű hideg uralkodik ott és az utakat magas hó takarja. Az orosz hivatalnokokhoz ezenkívül parancs érkezett, hogy a kivándorlókat semmi tekintetben ne segíeyezék és nagyon valószínű, hogy ebben a hótakart Szibériában a hosszú gyalogolás után még éjszaka

sem kapnak meleg hajlékot. A szörnyű módon elítéltek száma 2000—3000 fejre rug. Vajjon mennyi fogja ezt kibírni?! Az orosz hivatalnokok nem igen tartják be a törvényt, de ezen parancsot, hogy a szerencsétlen hazátlan zsidóknak segédletet ne nyujtanának — adja az Isten, hogy nem — valószínűleg befogják tartani.

— **Vágatási tilalom.** A postdami magisztrátus mint azt a városi tanácsal közölte, a városi vágóhid átalakulás folytán, vágatási tilalmat fog kibocsátani ott lakó izraeliták ellen. A vágatási tilalom már évek óta foglalkoztatja a városi hatóságokat. Csak miután a legfőbb közigazgatási bíróság egy analog esetből kifolyólag ítéletet hozott és a városi tanács zaklatása folytán kezébe fogta a magisztrátus a dolgot és az állatvédő egyesület álláspontjára helyezkedve mely szerint „humanitási szempontból“ a vágatás meg nem engedhető, fog határozatot hozni. Nem humanitási, hanem nyilvánvalóan „antiszemita“ szempontok által vezéreltetik magukat a városi hatóságok, mert tudvalevő, hogy a rituális metszés sokkal humánusabb az állat kivégzési nemek bármelyikénél, a mennyiben sokkal kevesebb fájdalommal jár. A postdami izr. hitközség tehát a kérdés elé állítatik: vagy külön vágóhidat építeni, vagy e célra külön vágóhidat szerezni.

A Pesti Hengermalom Társaság Kochmeister Frigyes báró elnöklele alatt tartotta közgyűlését. Az előterjesztett jelentés kiemeli, hogy a fővárosi malmok 1903-ban is súlyos viszonyokkal küzdöttek. Budapesten az év elején a készletihány megágitotta a búzát, a lisztfogyasztás szokatlannul csökkent, a lisztkészletek rendkívül felszaporodtak, és főleg a finom Liszt Ausztriában és a vámkülföldön veszteséggel lehetett csak eladni. Mindezekért a hazai nagyobb gőzmalmok február 15-étől augusztus 15-éig közösheti másfél-napos üzemzűnetet tartottak. Az 1902. évi bő buzatermés után egy közös üzemmegszorítás kiálló mementő, hogy elodíthatatlan egy olyan szervezet létesítése, a mely finom lisztjének gyártási főlélegének a vámkülföldön szükséges elhelyezését állandóan biztosítaná és így e finom lisztek elértéktelenítését meggátolná. Ilyen szervezet híjján rosszabbodik néhány év óta a hazai buzaárak aránya a külföldiekéhez, és legjobb minőségű búzát a mult évben is részben takarmánynak őrlöttette meg a nép. A Pesti Hengermalom 1903-ban 40,000 mm.-val ismét többet őrlött és gyártását mégis, a súlyos viszonyok közt is, minden nehézség és az árak lerontása nélkül el tudta helyezni. Ez kiváló minőségű őrleményeinek még egyre terjedő nagy hírneve és a fogyasztó közönség még mindinkább erősödő bizalma a vállalat iránt tették lehetővé. Az új évadban megjavult lisztüzlet kellő felhasználásával sikerült az előterjesztett és jóváhagyott mérlegben kitüntetett 200,238 K. 82 fillér tiszta nyereséget elérni. Ebből a közgyűlés határozata szerint 4%-os, azaz részvényenkint a 48. sz. szelvényre 32 K. osztalék fizetettik folyó évi április hó 1-étől a M. Á. Hitelbanknál Budapesten. A vállalat vezetése alatt álló Váczi Hengermalom Rt. is kedvezően — a megfelelő leírásokon és a rendes kamatokon felül — 4,554 K. 59 fill. tiszta

nyereséggel zárta 1903. évi mérlegét. A közgyűlés ezután a mult évben elhunyt érdemes igazgatósági tag, Lederer Sándor lovag ur elvesztése fölötti fájdalmát jegyzőkönyvében megörökítette. Majd a felmentvényt minden irányban megadván, a lelépő felügyelő bizottság eddigi 3 rendes és 2 póttagját újabb 3 évre és az igazgatóságban magúrült 2 helyre Mehnert Ernő és Pekár Imre részvényeseket 1 évre megválasztotta a közgyűlés. Befejezéstül lelkesen ünnepelte a közgyűlés a magyar malomipar s egyuttal egész közgazdasági életünk egyik kitűnőségét, Burchard-Bélaváry Konrád főrendiházi tagot, az igazgatóság alelnökét, a ki a mult hóban töltötte be a vállalatnál áldásos működésének 40-ik évét. A hazai malomipar fejlesztése, tekintélyének emelése és egyáltalán az ipari foglalkozás komoly számbavételének kiküzdése körül szerzett maradandó érdemei köz-tudomásuak. A közgyűlés az igazgatóság javaslatára egyhangu lelkességgel emelte határozattá, hogy Burchard-Bélaváry Konrád, igazgatósági alelnök, érdemeiben gazdag, négyévtizedes tevékenységeért a részvényesek hálás elismeréseként meleg köszönetük jegyzőkönyvbe iktassák azon óhajuk kifejezésével, mikép az ünnepelt a vállalatot nagyértékű közreműködésével még számos éven át támogassa.

Az ünnepelt érdemeit a részvényesek közül Kollár Lajos kir. tanácsos szép szavakkal méltatta, a melyekre Burchard-Bélaváry Konrád meleg köszönetének a kifejezését.

Felhívjuk mindazon tisztelt előfizetőket, kik az előfizetési összeggel hátralékban vannak, hogy azt mielőbb beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

Aut. orth. izrael. hitközség Miskolcz.

A miskolci aut. orth. izr. hitközség pályázatot hirdet egy folyó évi **május hó 1-én** betöltendő **משנה** és kisegítő **előimádkozó ימים וקורא** állásra.

Pályázóktól megkivánjuk, hogy jó előimádkozó, köre és 3 elismert orth. rabbi által képesített **שוחט** legyen, valamint hogy 30 évnél idősebb ne legyen.

Javadalmazása évi 800 kor. és természetbeni lakás. Mellékjövedelem nincsen.

Pályázók felhivatnak, hogy képesítést, kort és családi állapotot igazoló bizonyítvány-másolatokkal felszerelt kérvényüket legkésőbbben márczius hó végéig a hitközség jegyzői hivatalába küldjék be.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsátatnak és utiköltség megtérítésére csak a megválasztott tarthat igényt.

Miskolcz, 1904. márczius 1-én.

Braver,
hitk. jegyző.

Grünfeld,
hitk. elnök.

Schlesinger József

kiadó-könyvkereskedése,
zsinagógai tárgyak szaküzlete

Budapest, VII., Király-utca 1. szám,

ajánlkozik

poróches, chuppa, szentírásruhácska

stb. szállítására

== olcsó áron és pompás kivitelben ==

Rajzokat betekintésre ingyen és bérmentve küld.

Széfer Thóra

mindenfélé nagyságban, régi és új, állandóan raktáron.

Szentírás diszek.

Palesztinai borok

A Palesztinai Beviteli Társaság
Budapest VII., Erzsébet-körút 42. szám

Képviselőseget létesített, melynek vezetésével alulírottat bizta meg. Midőn ezt a t. borbogyasztó közönséggel szives tudomásul végett közlöm, egyszersmind kérem, hogy az alább felsorolt borfajtákra vonatkozó számos megrendelésével engemet megtisztelni sziveskedjék. Pontos kiszolgálást, eredeti borminőségeket biztosíthatok, melyeknek ezt a mivoltát tanúsítja az, hogy az eredeti lepecsételt hordókat a közjegyző jelenlétében bontatom föl és hiteles pecséttel ellátott palackokba fejtetem be.

A borok a szentföldi zsidógyarmatok termeléséből valók.

Tisztelettel

HERZOG LAJOS.

Vörös borok.

Medoc III. (Esra) fanyar	1 palack K. 1.20
» II. (Rison le Cion) fanyar	» » 1.80
» I. (Montefiore) fanyar	» » 2.80
Alicante super (Zichron Jakob) édes	» » 3.60
» extra (Libanon) édes	» » 4.—

Fehér borok.

Sauterne (Jaffa) fanyar	1 palack K. 1.80
Muscif doux (Carmel) édes	» » 3.60
Malaga (Saffed) édes	» » 4.—

Cognac »Jaffa« 1 palack K. 6.—

Megrendelések a »Palesztina« Beviteli Társaság képviselőségéhez intézendők:

Budapest, Erzsébet-körút 42.

Fél palackok 10 fillérrel drágábbak mint az egész palackok fentebb árainak a fele. — Csomagolást olcsón számított és a beszámított áron palackokat 12 fillérről bérmentesen küldve visszafogadok.

Vonatok közlekedése Budapestről és Budapestre.

Keleti pályaudvar.

Indulás.	Érkezés.
Trieszt, Nagy-Kanizsa 6:20	6:40, 10:15
Nagy-Szeben, Kolozsvár 6:20, 9:—*2 —, 5:15, *9:15	7:19, *1:50, 6:40, *9:35
Bécs, Grác 6:50, *8:50	*7:15, *9:25
Ruttka, Berlin *7:10, 9:35, *3:30, 5:20, 11:10	5:20, 9:45, *12:50, 7:00, 9:15
Belgrád, Bród 7:15, *2:44, 10:10	7:95, *1:05, 6:55
Kassa, Munkács *7:25, 7:33, *2:35, 8:10	8:15, 8:50, *9:55
Fehring, Grác *7:30	7:25, *9:55
Zágráb, Fiume *8:—, 8:15, *6:50, 8:30	8:10, *8:50, 7:55, *9:05
Arad, Brassó 8:10, 10:00	7:30
Munkács, Máramarossziget 8:35, 7:05	5:45, 8:30
Arad, Bukarest *2:15	5:00, *5:0, 1:10
Bécs, Páris, London *2:15	*1:50
Pécs, Eszék *3:—	*1:30
Lemberg 9:40	6:35, *1:30

Nyugoti pályaudvar.

Indulás.	Érkezés.
Bécs, Páris, Ostende, London *1:00, *1:46, 10:00	7:45, *1:50, *11:00
Zsolna, Berlin *7:20, *6:15, 10:30	6:25, *9:40, *9:45
Bécs *8:—, *5:15	7:45, *1:50, *7:00, *9:05, *11:00
Temesvár, Orsova *8:15	*7:40
Temesvár, Karánsebes 8:30	7:10
Bécs, Berlin 9:25	5:55
Verciorova, Bukarest *2:30, 6:50	7:15, 1:25
Szeged, Bázias *10:10	10:55
Belgrád, Konstantinápoly *11:30	*1:20
Bukarest, Konstantinápoly *11:30	*12:50

Déli pályaudvar.

Pragerhof, Trieszt 6:50, *8:—, *8:00 10:00 6:30, *9:55, 8:30, *9:30
Nagy-Kanizsa 2:— 4:50

A *-gal jelzett számok gyorsvonatot, az aláhuzottak éjjeli időt [esti 6-tól reggeli 6-ig] jelentenek.

I. Tűz-, szállomány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet.

Negyvenhatodik évi zárszámla 1903 január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELEK	K.	f.
I. Tűzbiztosítás.		
Kifizetett károk és költségek 8.272.359-26	5408597	40
levonva viszontbiztosított károk és költségek ... 2.863.761-86	578151	63
Függőben maradt károk tartaléka ... 951495-94	213339	05
Szerzési és igazgatási költs. a viszontbiztosított rész után bevétel levonásával ... 109858-06	13022	—
Erőtelmi adó és bélyegilletékek ... 1107456-09	14616	41
Adatokozások költsései ... 5000000	125220	55
A tűzbiztosítási üzlet terhelő igazgatási költségei ... 74381	12034	51
Behajthatlan követelések leírása ... 1000000	480494	42
A következő évek kiegészítőbiztosítási költségei ... 874303	202360	87
Erőtelmi adó és bélyegilletékek ... 42947	13547	97
Behajthatlan követelések leírása ... 1002123-39	647285	37
A következő évek kiegészítőbiztosítási költségei ... 4573	21887	72
II. Szállomány-biztosítás.		
Kifizetett károk és költségek 522.404-76	194905	33
levonva viszontbiztosított károk és költségek ... 397.184-21	166286	29
Függőben maradt károk tartaléka ... 74381	12034	51
Szerzési és igazgatási költs. a viszontbiztosított rész után bevétel levonásával ... 109858-06	13022	—
Erőtelmi adó és bélyegilletékek ... 1107456-09	14616	41
Adatokozások költségei ... 5000000	125220	55
A szállománybiztosítási üzlet terhelő igazgatási költségei ... 74381	12034	51
A következő évek kiegészítőbiztosítási költségei ... 1000000	480494	42
Behajthatlan követelések leírása ... 874303	202360	87
A következő évek kiegészítőbiztosítási költségei ... 42947	13547	97
Behajthatlan követelések leírása ... 1002123-39	647285	37
A következő évek kiegészítőbiztosítási költségei ... 4573	21887	72
III. Jégbiztosítás.		
Kifizetett károk és költségek 1.181.254-24	194905	33
levonva viszontbiztosított károk és költségek ... 700.759-82	166286	29
Függőben maradt károk tartaléka ... 480494	874303	—
Szerzési és igazgatási költs. a viszontbiztosított rész után bevétel levonásával ... 202360-87	42947	24
Bélyegilletékek ... 13547-97	1002123	39
Behajthatlan követelések leírása ... 1002123-39	647285	37
A következő évek kiegészítőbiztosítási költségei ... 4573-16	21887	72
IV. Betörésbiztosítás.		
Kifizetett károk és költségek 13.337-22	194905	33
levonva viszontbiztosított károk és költségek ... 6.864-37	166286	29
Függőben maradt károk tartaléka ... 480494	874303	—
Szerzési és igazgatási költs. a viszontbiztosított rész után bevétel levonásával ... 202360-87	42947	24
Bélyegilletékek ... 13547-97	1002123	39
Behajthatlan követelések leírása ... 1002123-39	647285	37
A következő évek kiegészítőbiztosítási költségei ... 4573-16	21887	72
V. Egyéb bevételek.		
Szelvénytakarékpénztári, váltó és egyéb kamatok, valamint arfojlam-nyereség eladott értékpapírok és idegen pénznemek után ... 744343-85	101377	53
Társasági házak tiszta jövedelme ... 101377-53	166286	29
VAGYON.		
Mérleg-számla 1903. évi december 31-én.		
Elhelyezett tőkepénzek takarékpénztárak- és bankoknál ... 2697840-22	7512140	—
7.386.000 K n. é. Magyar földhitelintézeti 4 1/2%-os záloglevél ... 7512140	755832	50
765.400 K n. é. Magy. földhitelintézeti 4 1/2%-os talajjavítási és szabályozási zálogl. a 98-75 ... 1487800	1472922	—
1.487.800 K n. é. Pesti hazai első takarépkész. egyesületi 4 1/2%-os záloglevél ... 1472922	1480644	—
1.405.600 K n. é. Pesti hazai első takapénzt. egyesületi 4 1/2%-os záloglevél ... 1480644	985000	—
1.000.000 K n. é. Magyar leszámítoló- és pénzváltóbank 4 1/2%-os záloglevél ... 985000	901866	—
915.600 K n. é. Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár 4 1/2%-os záloglevél ... 940000	940000	—
94.000 K n. é. Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár 4 1/2%-os záloglevél ... 940000	985000	—
1.000.000 K n. é. Kisbirtokos orsz. földhitelintézeti 4 1/2%-os záloglevél ... 985000	200000	—
200.000 K n. é. Kisbirtokos orsz. földhitelintézeti 4 1/2%-os záloglevél ... 200000	4000	—
400 K n. é. "Othón" irók s hirdapírok köre ... 4000	1591000	—
795 drb Hazai-francia biztosító részvény-társasági részvény ... 49510	199400	—
1146 drb Heczi bizt. társasági részv. a 435- ... 199400	180548	37
997 drb Bézai általános biztosító részvény-társasági elsőbbségi részvény ... 180548	612000	—
A fenti értékpapírok s többi után az év végéig esedékes kamatok ... 612000	530000	—
Tisztviselők és szolgák nyújtalmának értékei ... 530000	8565	—
612.000 K n. é. Kisbirtokos orsz. földhitelintézet 4 1/2%-os záloglevél ... 8565	50000	—
530.000 K n. é. Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár 4 1/2%-os záloglevél ... 375	375	—
Ezen értékpapírok után az év végéig esedékes kamatok ... 375	50000	—
50.000 K n. é. Kisbirtokos orsz. földhitelintézet 4 1/2%-os záloglevél ... 375	375	—
Az év végéig esedékes kamatok ... 375	50000	—
Első magyar általános biztosító társaság "Tüzlők segélyalapja" értékei, letétben a m. kir. állampénztárban: ... 33000	30270	—
33.000 K n. é. magyar kir. 4%-os arany- ... 30270	26730	—
37.000 K n. é. magyar kir. 4%-os korona- ... 26730	5251	—
Takarékpénztári betétkönyvbe és az év végéig esedékes kamatok ... 5251	1767389	65
Lezártított és visszlezámitott váltók ... 2660000	62000	—
A társaság háza ... 62000	1677534	12
Erzsébetteri házak kölcsöntörlesztési számla ... 1112538	304283	13
Különféle adások: ... 856697	2885270	44
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselő-ségeknél ... 1677534	1112538	12
b) Maradványok idegen bizt. intézeteknél ... 304283	856697	13
Jégbiztosítási osztály folyó számlán ... 856697	2885270	44
Központi pénzkészlet ... 2885270		

II. Életbiztosítási üzlet.

Negyvenegyedik évi zárszámla 1903 január 1-től decz. 31-ig.

BEVÉTELEK	K.	f.
Törlesztett kötvények díja ... 896285	54	51
Visszaváltott kötvényekért ... 1702864	51	—
Halálesetek után kifizetett kár- ... 3284845	62	—
Lejárat kihazásitási tőkékért ... 3688572	95	—
Kihazásitási biztosításoknál ha- ... 81487	97	—
léletet következtében díjvisza- ... 606836	21	—
terítés ... 368970	76	—
Függőben levő károk és díjvisza- ... 325989	41	—
terítések tartaléka ... 415947	18	—
Függőben levő kihazásitási tőkék ... 268748	73	—
tartaléka ... 816478	61	—
Évjáradékokért ... 306750	22	—
Evváradékokért ... 31062	23	—
Visszabiztosítási díjak ... 157976	37	—
Bélyegért ... 1035070	34	—
Irodai bér, postadíjak, nyomtatv., ... 12000	—	—
ül. s egyéb költség ... 26646	81	—
Tiszti fizetések ... 8423793	92	—
Jávedelmi adóért ... 954312	34	—
Orvosi díjakért ... 9917877	72	—
Szerzési és díjbehajtatási költségek ... 9917877	72	—
Kisorsolt biztosítások tartaléka ... 9917877	72	—
Behajthatlan tartozások leírása ... 9917877	72	—
Díjtartalék ez év végén ... 9917877	72	—
1903. évi nyeresém ... 9917877	72	—
VAGYON.		
Mérleg-számla 1903. évi decz. 31-én.		
Értékpapírok ... 75.224.258-30 K		
nyugyanis: ... 6960987		
7.031.300 Kor.n.ém.kir. 4 1/2%-os kor. jár- ... 12054042		
99 K-val ... 12.175.800 Kor. n. é. m. földhit. 4 1/2%-os ... 14894442-50		
záloglevelek 99- K-val ... 6887648		
15.052.600 Kor. n. é. m. földhit. 4 1/2%-os ... 9211795		
talajjavítási és szabály. zálogl. 98-75 K-val ... 26000		
6.755.200 Kor. n. é. m. földhit. 4 1/2%-os ... 56000		
kor. zgl. 99 K-val ... 1.000.000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. ... 985000		
9.328.400 Kor. n. é. pesti m. ker. bank ... 487500		
4 1/2%-os zgl. 98-75 K-val ... 868000		
4 1/2%-os Kor. n. é. kisbirt. orsz. földhit. ... 4389205		
4 1/2%-os zgl. 100 K-val ... 600000		
56.000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. ... 27720		
4 1/2%-os zgl. 100 K-val ... 71214		
500.000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. ... 672		
4 1/2%-os zálogl. (jun.) 97-50 K-val ... 4927625		
500.000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. ... 522000		
4 1/2%-os zálogl. (apr.) 98-50 K-val ... 1574923-28		
500.000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. ... 7870150		
4 1/2%-os zálogl. (jun.) 97-50 K-val ... 1500000		
500.000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. ... 1000000		
4 1/2%-os zálogl. 98-50 K-val ... 344631-52		
500.000 Kor. n. é. belvárosi tkpénztár ... 197703		
4 1/2%-os záloglevél 100 K-val ... 6532513		
28.000 K. n. é. pesti hazai első tkpt. ... 257175-45		
egy. 4 1/2%-os zgl. 99 K-val ... 9205892		
57.200 Kor. n. é. m. jelz.-hitelb. 4 1/2%-os ... 933156		
nyeresémkölcs. kötvényei 124-50 K-val ... 481073-06		
M. jelz.-hitelb. 4 1/2% kics. 14 db nyeresém- ... 2393870-21		
jegye 45- K-val ... 38230925-71		
4.990.000 Kor. n. é. m. jelzálog-hitelbank ... 481073-06		
4 1/2%-os záloglevelei 98-75 K-val ... 2393870-21		
522.000 Kor. n. é. m. jelz.-hitelbank ... 38230925-71		
4 1/2%-os zgl. 100- K-val ... 38230925-71		
Besztercebánya - brezovai s piski-vajda- ... 197703		
hunyadi vasuti els. kötv. ... 6532513		
7.990.000 Kor. n. é. triest-parenzoi h. é. v. ... 257175-45		
1.500.000 Kor. n. é. "Rudolfbahn" állam- ... 9205892		
adósság 4 1/2%-os kötv. 100 K-val ... 933156		
1.000.000 Kor. n. é. Wiener Verkehrs- ... 481073-06		
Anlagen Anleihe 4 1/2%-os kötv. 100 K-val ... 2393870-21		
355.200 Lire olasz 5%-os járadék és ... 38230925-71		
kamatok ... 38230925-71		
Tulélési csoportok értékpapírai: ... 197703		
199.700 Kor. n. é. m. k. 4 1/2%-os korona- ... 6532513		
járadék 99 K-val ... 257175-45		
1903-ban esedékes kamatok ... 9205892		
Jelzálog-kölcsönök ... 933156		
Kötvény-kölcsönök ... 481073-06		
Visszabizt. kötvény-kölcsönök ... 2393870-21		
A közp. tartozása folyó számlán ... 38230925-71		
Vezet- és fögynökségek és mások tar- ... 38230925-71		
tozásai ... 38230925-71		
Budapest, 1903 decz. hó 31-én.		
Steiner Jenő,		
életbiztosítási könyvvivő.		
Gergely Tódor,		
a központi könyvezés főnöke.		
Az igazgatóság: Báró Harkányi Frigyes, Jeney Lajos,		
László Zsigmond, Ormody Vilmos, gróf Zichy Nándor.		
Aligazgató: Szende Károly.		
A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvény- ...		
ben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készültnek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegye- ...		
zőnek találtuk. Budapest, 1904 márczius 8-án		
A felügyelő-bizottság: Burchard-Bélaváry Konrád,		
Hajós József, Németh Titus, báró Radvánszky G		

ZSIDÓ HIRADÓ

ORTHODOX ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HAVI FOLYÓIRAT

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Podmaniczky-utca 4. szám

Szerkeszti:
VIADOR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 8 korona
Félévre 4 korona

Kéziratok vissza nem adatnak.

Ugy mint hajdan.

Az ujjabbkori haladópartiak, kik magukat neologoknak, helyesebben ujjítóknak nevezik, képzeletökben azt hiszik, hogy a zsidó vallás ellenálló képességét, hajlithatlanságát megtörniök átváltoztatniök sikerül. Ámbár év-ezredeken át a viszonyok mindennemű változásai között a zsidó vallás épen, változatlanul, az isteni gondviselés által őrizve, oltalmazva daczolt a sötét középkori embertelen üldözésekkel, a saját kebelében dülő viharok is érintetlenül hagyták és még ma is szüziesen szeptőltenül áll, mint kezdetekor, mind- amellet mai neologjaink a zsidó vallás átváltoz- tatását, jellegéből való kivetköztetését kivihetőnek vélik, mert harcmodorukat ujjnak, eddig nem ismertnek képzelik, a sikerben tehát vakon biznak.

Azonban nemcsak a neologok gondolkodnak ilyképen, de hithű sorainkból is félelemmel, szo- rult szívvel nézik az ujjabbkori előttünk folyó harcokat, és mert ez a taktika ösmeretlen elő- tük és meglepi őket, a harc végét is bizonyta- lannak tartják.

Tévesen Rabbi Ákibanak tulajdonítják, de még böles Salamon királyunktól ered azon mon- dás, hogy a mi történni fog, már régen is meg- történt és semmi sem új a nap alatt, mert az egész világtörténelem csak ismétlődésekből áll, az alapelvek azonosak, csak a személyek, a hely- szín és a kísérő körülmények változnak.

Már Duszon és Áviron Egyiptomban Mózes ellen denuncziálással éltek, de ha Korách és elv- barátainak, pártoskodását intenczióját és harc- modorát közelebről és behatóan vizsgáljuk, csu- dálatos meglepő hasonlatosságot találunk közte és

neologjaink harcza közt, hogy összeállitva meg sem különböztethetők.

Koráchnak végezéjja ugyancsak a hatalomra jutás volt, zsarnokskodni, parancsolni akart, no és még a jövedelmet huzni; utjában találta azon- ban Mózeset és Áront, kik bár nem saját hajlamaik és akaratauk folytán, de a mindenható parancs- szavára szentségükért, jámborságukért és tudá- sukért a hatalom birtokasai voltak.

Korách mindenekelőtt Mózes és Áron isteni küldetését tagadta, a Mózes által hirdetett igéket és parancsokat nevétségessé tette, mint a Mi- dras írja, hogy a cziczisz és mezua paran- csolatokat perzifilálta és csakis a tiz parancso- latot ösmerte el érvényesnek, mert azokat a szinaí hegyén ő is hallotta, a többi Mózes csak sa- ját és családja érdekében alkotta és szabta meg, így hirdette ő.

Koráchnak igyekezete az volt, hogy a tudósok és Izrael nagyjainak tekintélyét lerom- bolja, állitván kulom kodósim, és hogy van bátor- ságtok a vezérszerepet magatokhoz ragadni. Ha az neki sikerült volna, hogy a tudósokat és jámbor- rokat eltávolítsa Izrael vezetésétől, azután már csak könnyű dolognak vélte a vezérszerepet ma- gához ragadni, hiszen ő volt az akkori idő leg- gazdagabb embere, és ha már a tudósnak, jámbor- ságnak és szentségnek tekintélye nincs, logice következik, hogy ott a reprezentálni képes gögös gazdag lesz a vezér.

Bár teljesen kiirva nincs is, de aki a sorok között olvasni képes, az Mózes ellen Korách még azon vádját is kiveheti, hogy ő már azért sem lehet Izrael vezetője, mert gyermek-korabeli his- torikus epizód folytán szónoki képességét elvesz-

